

Kustaa Gattulan arkkiwirsifikokoelma

Kuvaajan kommentit.

Kesällä 2009 sain lainaksi raumalaisen Kustaa Hattulan (1865–1921) jälkeläisiltä ainutkertaisen kirjan. Kirjassa on yksiin kansiin sidottuna 80 erilaista arkkiweisuwihkosta ja -kirjasta. Wihkosista wanhin on painettu w. 1793 ja nuorin w. 1878. Wihot ovat eri kokoisia ja -paksuisia. Ensimmäinen wihko, Hengellinen Laulaja I, sisältää 35 laulua ja pienin arkki on yhden laulun mittainen. Arkkien sisältö on keskimäärin ehkä 3–5 laulua, tylyin Kolme Hengellistä Wirttä ... jne.

Onni Kurvinen on tutkinut Halullisten Sielujen Hengellisten Laulujen alkuperää. Hänen tutkimuksensa on julkaistu Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran vuosikirjassa 1982. Tutkimuksessaan hän toteaa, että HSH:n täydennyswirret on edustava arkkiwirsiä kokoelma, jossa arkkiwirret on tallennettu lähes alkuperäisessä muodossa. Kurvinen on tutkinut myös sen, milloin kukin wirsi on ilmestynyt ensi kerran painettuna.

Hattulan kirjaan tutustuessani huomasin sen sisältävän suuren osan HSH:n wirsistä arkki muodossa. Ne eivät tosin ole Kurvisen mainitsema ensipainoksia, osa kuitenkin näyttää olevan samojen arkkiä uudempia painoksia. Samoja wirsiä painettiin aikojen kuluessa monissa eri paikoissa eri kokoonpanoilla ja oikeinkirjoitus vaihteli aikakauden mukaan. Painopaikka ei ole aina mainittu ja arkki saattaa olla "Painettu Läna Wuonna".

Ulkikirjoittaneella heräsi ajatus kuvata kansilehti ja alkusäkeistöt niistä arkkiwirsistä, jotka tänä päivänä löytyvät HSH-koelmasta. Ne kuvat ehkä kertoisivat miltä "Ukreniuksen" wirret näyttivät 1800-luvulla ennen kuin ne wakiintuivat 196 laulun koelmaksi.

Olen pyrkinyt kuvaamaan wirret wanhimman löytämäni arkin mukaisena, ei siis mitään tieteilijän arkistotutkimusta. Sattulan kirjan lisäksi olen kuvannut eri yksityishenkilöiden hallussa olevia arkkiwirsiä, sekä omasta hyllystäni löytyvät. Osa arkeista puuttuu, samoin eri hartauskirjoista otetut wirret. Osa kuvatuista ei ankarasti ottaen ole arkkiwirsiä. Ne sisältyvät kuitenkin nykyisin HSH-koelmaan. No:t 27-42 on kuvattu koelmasta Muutamia Christillisiä Wirsiä, jotka on kokoonpannut Abraham Uchrenius. Kolmas ylöspano. TUMSN 1829. Joitakin wirsiä on kuvattu Abr. Uchreniuksen kirjasta Sionin Jubla-Wirret, Halullisten Sieluin ylöskhoituxeri. TUMSN 1831. Kirja sisältää monta koelmaa.

Monet arkeista ovat repaleisia, tummuneita ja tahraisia. Kirjaksi sidottuna teksti on usein hyvin lähellä keskitaltetta. Kirjan ikä ja hauraus ei sallinut sivujen skannausta, vaan ne on kuvattu kameralla. Pahimpia repeämiä, tahroja, ja kuvauksessa syntyneitä tynnyri- ja perspektiivivääristymiä olen yrittänyt tasotella. Korjailu walitettawasti näkyy.

Taitawa kameran ja kuvankorjausohjelman käyttäjä warmaan pääsifi parempaan lopputulokseen. Rohkenen silti esitellä työni tulokset arkkiwirsistä ja "Ukreniuksesta" kiinnostuneille.

Raumalla 25.10.2009 meh